

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านเพศ ศาสนา ลักษณะวิชาชีพ อายุ การทำงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ระดับการศึกษา การบริหารจัดการ และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี จำนวน 118 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวมข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาสำหรับการบรรยายข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และระดับความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพ และสถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) โดยวิธีแบบถอยหลัง (Backward method) ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.92, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.47) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการไกล่เกลี่ย การประสานงาน (Mediate) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.99, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.54) รองลงมา เป็นด้านการสนับสนุนชี้แนะ (Advocate) (ค่าเฉลี่ย = 3.93, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.53) และด้านการเสริมสร้างความสามารถ (Enable) (ค่าเฉลี่ย = 3.81, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.53) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี พบว่า การบริหารจัดการด้านการจัดการ ($\beta = 0.559$) และการบริหารจัดการด้านงบประมาณ ($\beta = 0.163$) ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี

($p < 0.001$ และ $p = 0.049$) ตามลำดับ มีตัวแปรการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิบัติงานในพื้นที่เหตุการณ์ความไม่สงบ ($\beta = 0.076$, $p = 0.228$) เป็นตัวแปรร่วมในการทำนาย ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดย Adjusted R^2 เท่ากับ 0.453 ปัจจัยทั้ง 3 สามารถทำนายได้ร้อยละ 45.3

อภิปรายผล

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพอยู่ในระดับมาก หมายความว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี มีความสามารถด้านการสนับสนุนชี้แนะ การเสริมสร้างความสามารถ และการใกล้ชิด การประสานงาน ในระดับมาก เนื่องจากหน่วยงานทุกระดับที่เกี่ยวข้อง มีการสนับสนุนให้มีการพัฒนาศักยภาพตามวิชาชีพ การสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน การกำหนดประเด็นที่ครอบคลุมในการปฏิบัติงาน ผู้รับผิดชอบงานที่สามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย แม้ว่าในพื้นที่จะมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น และเจ้าหน้าที่ที่มีศาสนาที่แตกต่างกัน ความสามารถในการปฏิบัติงานก็ไม่แตกต่างกัน และมีความเข้าใจและยอมรับวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ของพื้นที่ปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิบัติงานด้วยการยึดหลักการง่ายๆ ของ ปารีชาติ แก้วทองประคำ (2557) คือ ยอมรับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนด้วยความเข้าใจ ใช้ศาสนา นำการสาธารณสุข ปรับหลักการดูแลสุขภาพให้เข้ากับบริบททางสังคม ซึ่งผลการศึกษามีความแตกต่างกับการศึกษาของ ขวัญใจ ดันวิวัฒน์จินดา (2552) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ที่พบว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง ความแตกต่างของผลการวิจัยครั้งนี้กับผลการวิจัยของ ขวัญใจ ดันวิวัฒน์จินดา อาจเป็นเพราะงานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งด้วยความมีบริบท สังคม งานที่รับผิดชอบที่แตกต่างกัน อาจทำให้ผลการวิจัยที่ออกมาแตกต่างกัน

1. การสนับสนุนชี้แนะ (Advocate) พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพด้านการสนับสนุนชี้แนะอยู่ในระดับมาก หมายความว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความสามารถในการการก่อกระแส การนำข้อเท็จจริง การนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และการกระตุ้น เป็นกระบอกเสียงให้สังคม ชุมชน เพื่อให้เกิดความตระหนัก จิตสำนึกร่วมกันของชุมชน เกิดกระแสสังคมด้านสุขภาพ มีการระดมสมอง นำไปสู่การสร้างมาตรการ ข้อกำหนด นโยบาย สาธารณะ เพื่อสุขภาพโดยเฉพาะ ด้านความสามารถให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนในเรื่องสิทธิของผู้มารับบริการอย่างถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เช่น สิทธิการรักษาพยาบาล หุคสิทธิประโยชน์ สูงสุด นั่นคือ

เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านสิทธิต่างๆ ของประชาชนในด้านสุขภาพนำไปสู่ความเสมอภาค ความเท่าเทียมในการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพ และ มีความสามารถกระตุ้นชุมชน สังคม ให้มีการระดมสมองที่นำไปสู่การสร้างมาตรการทางสังคม ข้อกำหนดชุมชน นโยบายสาธารณะ เพื่อสุขภาพต่ำสุด ซึ่งความสามารถด้านนี้มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องด้วยการสร้างนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพเป็นกลวิธีหนึ่งในการสร้างเสริมสุขภาพตามกฎบัตรออกดากา (1986) ซึ่งแสดงถึงการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการเข้ามามีจัดการด้านสุขภาพ โดยเฉพาะผู้บริหาร ผู้นำของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์กลุ่มวัยทำงาน ประเด็นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ปี 2558 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี ที่พบว่า ไม่มีการคืนข้อมูล การติดตามงาน ประเมินผล การดำเนินงานในพื้นที่ยังอยู่กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ไม่มีการจัดทำมาตรการชุมชนที่ชัดเจนและการนำไปใช้ในชุมชน (แผนกลุ่มวัยทำงานด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน, 2558) ซึ่งเห็นควรที่จะมีการพัฒนาด้านทักษะการทำประชาคม การสื่อสารสาธารณะ เทคนิคการคืนข้อมูล การจัดทำธรรมนูญสุขภาพและนโยบายสาธารณะ

2. การเสริมสร้างความสามารถ (Enable) พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมี

ความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพด้านการเสริมสร้างความสามารถ อยู่ในระดับมาก หมายความว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความสามารถในการสนับสนุนให้บุคคล ชุมชน สังคม โดยให้สามารถเข้าถึงบริการ ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ ด้านสุขภาพ อย่างเท่าเทียมกัน เป็นผู้พัฒนาทักษะส่วนบุคคล และเพิ่มพลังอำนาจ ในระดับมาก โดยเฉพาะ ความสามารถให้ความรู้ สุขศึกษา แก่ผู้มารับบริการ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เช่น การกิน การออกกำลังกาย การพักผ่อน เป็นต้น เนื่องจากมีการกำหนดประเด็นครอบคลุมหัวข้อการปฏิบัติงาน การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน รวมถึงการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี ที่มีการขับเคลื่อนแผนเชิงรุกตาม โครงการตำบลสุขภาพ ให้ครอบคลุมพื้นที่มากที่สุด ที่เน้นการให้ความรู้สุขภาพอนามัย ดูแลสุขภาพตนเอง การสร้างความตระหนักส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค (บรรเจิด สุขพิพัฒน์, 2557) แต่มีความสามารถทำให้ชุมชนเกิดนวัตกรรมสุขภาพในชุมชนโดยองค์กรชุมชน เช่น โรงเรียนนวัตกรรม โรงเรียน อสม. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านสุขภาพ เป็นต้น ต่ำสุด สอดคล้องกับ อวิรุทธิ์ สิงห์กุล (2557) ที่ได้สำรวจความต้องการฝึกอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่า ด้านทักษะวิชาการ ได้แก่ การจัดทำนวัตกรรมสุขภาพมากที่สุด ซึ่งเห็นควรที่จะมีการพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมสุขภาพ

3. การไกล่เกลี่ย การประสานงาน (Mediate) อยู่ในระดับมาก หมายความว่า

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความสามารถในการประสานงาน การไกล่เกลี่ย การสื่อสารเพื่อให้เกิดความ

ร่วมมือของภาคีเครือข่ายที่เป็นทุนทางสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสุขภาพ รวมไปถึง การใกล้เคียง หากมีภาคส่วนที่มีความคิด ความต้องการที่แตกต่างกัน ให้มีความคิด ความต้องการที่เป็นทางออกในการปกป้องสุขภาพ นำไปสู่การจัดบริการสาธารณสุขที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ ความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะความสามารถประสานงานโดยใช้เครื่องมือสื่อสารที่สูงสุด เนื่องจากความสามารถด้านนี้สามารถทำได้ทุกที่ และไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้สมรรถนะแห่ง ตนในการปฏิบัติงานในพื้นที่เหตุการณ์ความไม่สงบ ดังนั้น ควรส่งเสริม สนับสนุนการใช้เครื่องมือ สื่อสารที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ รวมถึงการเพิ่มความรู้ใน ด้านระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร เพื่อการใช้งานมีความถูกต้อง และเพิ่ม ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากขึ้น และ มีความสามารถด้านประสานงานกับองค์กรภาครัฐใน ชุมชน เช่น อบต. เทศบาล โรงเรียน เป็นต้น ในการทำงานสร้างเสริมสุขภาพต่ำสุด สอดคล้องกับ อวิรุทธิ์ สิงห์กุล (2557) ที่ได้สำรวจความต้องการฝึกอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถของ บุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่า ด้านรูปแบบกิจกรรมที่บุคลากรสนใจมากที่สุด คือ กรณีศึกษา การสร้างเครือข่ายสุขภาพ และการศึกษาในพื้นที่ชุมชน และ อลิสา ศิริเวชสุนทร (2556) ที่ศึกษาแนวทางการทำงานสร้างเสริมสุขภาพสำหรับเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบล พบว่า เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีปัญหาการขาดทักษะ ประสานงาน กับประชาชนและหน่วยงานอื่น จึงเห็นควรพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้มีความสามารถในด้านนี้เป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยการทำงานสร้างเสริมสุขภาพ ต้องมีภาคีเครือข่าย องค์กรต่างๆ ในชุมชนในการขับเคลื่อนงานสุขภาพต่างๆ เพื่อให้เกิดความตระหนัก ความเป็น เจ้าของ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเสริมสุขภาพที่แท้จริงได้ เนื่องจากการประสานงาน เป็นกลไก ทำงานสำคัญในการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ (สุพัตรา ศรีวิณิชชากร และคณะ, 2558) และใน การพัฒนาระบบสุขภาพชุมชนนั้นจะต้องใช้ชุมชนเป็นฐาน ดึงเอากลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามี ส่วนร่วมกัน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี พบว่า การบริหารจัดการด้านการจัดการ ($\beta = 0.559$) และการบริหารจัดการด้านงบประมาณ ($\beta = 0.163$) ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริม สุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี ($p < 0.001$ และ $p = 0.049$) ตามลำดับ มีตัวแปรการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิบัติงานในพื้นที่เหตุการณ์ ความไม่สงบ ($\beta = 0.076$, $p = 0.228$) เป็นตัวแปรร่วมในการทำนาย ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 โดย Adjusted R^2 เท่ากับ 0.453 ปัจจัยทั้ง 3 สามารถทำนายได้ร้อยละ 45.3

1. การบริหารจัดการด้านการจัดการส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริม

สุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี หมายความว่า หากผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานให้ความสำคัญกับการจัดการองค์กรตามหลักวงจรการบริหารงาน คุณภาพ PDCA คือ ด้านการวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Do) การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล (Check) และการปรับปรุงแผนการดำเนินงาน (Act) ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพตามกลยุทธ์ ของกฎบัตรออกตราว่า ได้แก่ การสนับสนุนชี้แนะ การเสริมสร้างความสามารถ และการใกล้ชิด การประสานงาน เนื่องจาก การจัดการเป็น ความสามารถของผู้บริหารในอันที่จะดูแล และประสานกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดำเนินลุล่วงไปตาม วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ และสามารถทำให้การดำเนินงานด้านการสร้างเสริม สุขภาพในระดับชุมชนมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นุจนาด ขวาทัย (2557) ที่ ศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ด้านสุขภาพอาหาร โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดชัยภูมิ และ การศึกษาของ รัก นันตะ (2552) ที่ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสร้างสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สังกัดสถานีอนามัย จังหวัด อุตรดิตถ์ ด้านการควบคุม กำกับ ติดตามที่เป็นระบบ และ อลิสา ศิริเวชสุนทร (2556) ที่ศึกษาแนว ทางการทำงานสร้างเสริมสุขภาพสำหรับเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่า แนว ทางการทำงานสร้างเสริมสุขภาพ ด้านการจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ เน้นการบริหารจัดการ งบประมาณ วางแผน ประเมินผล ดังนั้นเห็นควรให้ความสำคัญกับการจัดการองค์กรตามหลัก PDCA ที่จริงจึง ติดตามงานที่ต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารที่เป็นผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีความใกล้ชิดกับผู้ปฏิบัติมากที่สุด

2. การบริหารจัดการด้านงบประมาณส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริม

สุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี หมายความว่า หากผู้บังคับบัญชานักงานมีการจัดการด้านงบประมาณที่ดี ตั้งแต่ การได้รับการสนับสนุน งบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ค่าตอบแทนบุคลากร มีการวาง แผนการใช้งบประมาณที่เกิดความคุ้มค่า เหมาะสม และใช้จ่ายถูกต้องตามระเบียบการเงิน รวมถึง สามารถจัดหาแหล่งงบประมาณจากภายนอกได้ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถในการสร้าง เสริมสุขภาพตามกลยุทธ์ ของกฎบัตรออกตราว่า ได้แก่ การสนับสนุนชี้แนะ การเสริมสร้าง ความสามารถ และการใกล้ชิด การประสานงาน โดยเฉพาะด้านการสนับสนุนงบประมาณให้ เพียงพอในการใช้จ่ายเป็นค่าตอบแทนบุคลากรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องจาก งบประมาณที่ได้รับจาก กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติไม่เพียงพอรวมทั้งยังขาดการบริหารจัดการปรับเปลี่ยนที่ เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพเพียงพอ ผลกระทบจากการปรับเพิ่มค่าแรง ค่าตอบแทนและการ

ลงทุนขนาดใหญ่ที่ขาดการวางแผนล่วงหน้า ทำให้ส่งผลกระทบต่องบประมาณประจำของหน่วยงาน ไม่มีการวางระบบการควบคุมกำกับติดตามการใช้จ่ายทรัพยากรอย่างเหมาะสม และขาดการวางแผนทางการเงินที่ดี ทำให้ไม่มีความระมัดระวังในการใช้จ่ายงบประมาณ (สำนักตรวจและประเมินผล, 2559) สอดคล้องกับ อลิสา ศิริเวชสุนทร (2556) ที่ศึกษาแนวทางการทำงานสร้างเสริมสุขภาพสำหรับเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พบว่า แนวทางการทำงานสร้างเสริมสุขภาพ ด้านการจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพเน้นการบริหารจัดการ งบประมาณ วางแผน ประเมินผล และ ต้ม บูญรอด และคณะ (2554) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า คุณภาพชีวิตด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมต่ำสุด แนวโน้มในอนาคต มีกลไกการจ่ายเงิน/การเงินการคลังที่จะช่วยในการทำงานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค มีการสร้างระบบติดตามประเมินในแบบที่จะช่วยเสริมพลังให้ระบบการทำงานของหน่วยงานพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมาก มีกระบวนการพัฒนาคุณภาพบริการปฐมภูมิ สร้างความรู้จากการทำงานคุณภาพที่มีความยืดหยุ่นต่อทรัพยากรและความจำเพาะในแต่ละบริบท มีการพัฒนาระบบการสร้างแรงจูงใจ/ขวัญกำลังใจที่เหมาะสมกับบริบทของบุคคล และพื้นที่ มีกลไกการจัดการไม่ให้เกิดความขัดแย้งในเชิงบทบาทขององค์กรระหว่างสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกับกระทรวงสาธารณสุข (สุพัตรา ศรีวณิชชากร และคณะ, 2558)

3. ปัจจัยการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิบัติงานในพื้นที่เหตุการณ์ความไม่สงบ สามารถเป็นตัวแปรร่วมโดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในการทำนาย ความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี เนื่องจากพื้นที่ที่มีการศึกษาวิจัยมีสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ยังคงไว้ในตัวแบบ อาจจะมีผลไม่มากนักน้อย เพราะ สถานการณ์ในพื้นที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการทำงานสาธารณสุขเชิงรุก (บรรเจิด สุขพิพัฒปานนท์, 2557) และภายใต้ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้พยาบาลวิชาชีพมองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์นี้ว่าเปรียบเสมือนอยู่ในภาวะสงคราม บรรยากาศการอยู่ร่วมกันของผู้คนเป็นไปอย่างไร้ความสุขและเต็มไปด้วยความสับสน โดยเฉพาะการใช้ชีวิตประจำวัน อยู่ท่ามกลางความหวาดกลัว ความไม่ปลอดภัยในชีวิต และต้องระมัดระวังอยู่ตลอดเวลา (สุรัสวดี ไหมตรีกุล และ สุชาดา รัชชกุล, 2551) หมายความว่า หากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความเชื่อมั่นสูงของตนเองที่จะสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น ได้แก่ ความปลอดภัยในปฏิบัติงาน การเดินทาง การเข้าใจบริบทในพื้นที่ การควบคุมอารมณ์หากมีสถานการณ์เกิดขึ้น และความประสงค์ย้ายออกจากพื้นที่ปฏิบัติงานอยู่ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่มีความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพตามกลยุทธ์ ของกฎบัตรรอดดาดา ได้แก่ การสนับสนุนชี้แนะ การเสริมสร้างความสามารถ และการไถ่เกลี่ย การประสานงานมากขึ้น สามารถ

ปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ แม้มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังพบว่า เจ้าหน้าที่ยังมีการรับรู้ถึงความปลอดภัยระหว่างเดินทางไปปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถเห็นได้จากการขอย้ายสถานที่ปฏิบัติงานด้วยเหตุผลความไม่ปลอดภัยในการเดินทางไปปฏิบัติงาน แต่สามารถที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ ดังที่ สุทิสรา โรจน์รุ่ง ตำแหน่ง เจ้าพนักงานสาธารณสุข กล่าวไว้ในปี 2552 ว่า “แรกๆ เกิดเหตุการณ์กลัวเหมือนกันไม่กล้าออกไปไหน ตอนนี่เริ่มชินแล้ว มันคงอยู่ที่ดวง อยู่ที่ไหนก็มีอันตรายทั้งนั้น แต่ที่นี้อาจมีภาวะเสี่ยงมากกว่า ก็ต้องระมัดระวังตัวเอง” (กุลธิดา สามะพุทท และคณะ, 2552) และได้รับความคุ้มครอง ดูแลจากคนในพื้นที่ในการปฏิบัติงาน ดังที่ ปาริชาติ แก้วทอง ประคำ กล่าวไว้ว่า “แม้จะอยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ ต.ยาบี ถือเป็นพื้นที่ที่ล้อมรอบด้วยความรุนแรง แต่ที่นี้กลับไม่มีความรุนแรง อีกทั้งผู้นำชุมชนได้ให้การรับรองความปลอดภัยว่า ใน ต.ยาบี สามารถเดินไปได้ทุกที่ ไม่มีปัญหา ทำให้รู้สึกผ่อนคลายความกลัวลงได้บ้าง” และ “เวลาออกนอกพื้นที่ก็ออกไปตามปกติ แต่จะดูเวลา ดูถนนก่อน หากมีชาวบ้านบอกให้ไปทางไหน เราจะไปทางนั้น คอยสังเกต คอยฟังเสียงคนในชุมชนทั่ว ต้องไม่ประมาท แต่หากอยู่ในชุมชนไม่มีปัญหา” สอดคล้องกับผลการสำรวจความเชื่อมั่นไว้วางใจต่อกลุ่มคนหรือองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ และความไว้วางใจในความปลอดภัยและการสร้างสันติภาพของประชาชนท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ พบว่า ประชาชนให้ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นต่อกลุ่มหมอ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและเจ้าหน้าที่อนามัย ในลำดับต้นๆ (ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี, 2556)

ข้อเด่นของการวิจัย

1. ประเด็นการศึกษาสอดคล้องกับการสาธารณสุขในปัจจุบันที่หันมาใช้กลไกทางสังคมในการขับเคลื่อนงานสุขภาพ ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งเป็นด่านหน้าในการดำเนินงานด้านสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข และยังไม่พบงานวิจัยอื่นที่ได้ศึกษามาก่อน
2. การศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดที่ครอบคลุม 3 กลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพตามกฎบัตรออตตาวา ได้แก่ การสนับสนุนชี้แนะ การเสริมสร้างความสามารถ และการไกล่เกลี่ย การประสานงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่า ความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขภาพ และรายด้านทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก และยังพบบางประเด็นมีค่าเฉลี่ยต่ำหากเทียบในความสามารถรายด้าน จึงเสนอแนะ ดังนี้

1.1.1 ด้านการสนับสนุนชี้แนะ ควรมีการพัฒนาทักษะในการกระตุ้นชุมชน การรณรงค์ การก่อกระแส เพื่อให้เกิดการระดมสมองที่นำไปสู่การสร้างมาตรการของชุมชน ข้อกำหนดของชุมชน

1.1.2 การเสริมสร้างความสามารถ ควรมีการพัฒนาทักษะ การสร้างนวัตกรรมสุขภาพชุมชน การส่งเสริมให้ชุมชนมีการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์

1.1.3 การใกล้ชิด การประสานงาน ควรมีการพัฒนาทักษะการประสานงานกับองค์กรเอกชน และองค์กรภาครัฐ รวมถึงทักษะการเป็นสื่อกลางในใกล้ชิดเพื่อหาข้อยุติด้านสุขภาพชุมชน

1.2 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพ พบว่า การบริหารจัดการด้านการจัดการตามวงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA และการบริหารจัดการด้านงบประมาณ ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพ โดยมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิบัติงานในพื้นที่เหตุการณ์ความไม่สงบ เป็นปัจจัยร่วมในตัวแบบ ดังนั้น

1.2.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ด้านการบริหารงานตามวงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA

1.2.2 ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลควรให้ความสำคัญกับการใช้กลไกการบริหารงานวงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA เนื่องจากเป็นผู้บริหารที่มีความใกล้ชิดผู้ปฏิบัติมากที่สุด

1.2.3 ควรสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยบริการเพื่อใช้ในการจ่ายค่าตอบแทนบุคลากร เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง พตส. ค่าปฏิบัติงานนอกเวลา เป็นต้น ที่เพียงพอ

1.2.4 เห็นควรพิจารณาอนุมัติการย้ายของบุคลากร ด้วยเหตุผล ความไม่ปลอดภัยระหว่างเดินทางไปปฏิบัติงาน เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ยังรับรู้ถึงความไม่ปลอดภัยในการเดินทางไปปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิเคราะห์พหุระดับ (Multilevel Analysis) ปัจจัยการบริหารงานตามหลักวงจรคุณภาพ PDCA ที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดปัตตานี ในระดับบุคคล ระดับหน่วยบริการ และระดับอำเภอ

Prince of Songkla University
Pattani Campus